

Stanowisko nr 4/2024
Prezydium Polskiej Akademii Nauk
z dnia 4 czerwca 2024 r.
w sprawie programu „Tarcza Wschód”

W związku z rosnącym zagrożeniem ze strony Rosji i Białorusi oraz zapowiedzią przez Premiera Rządu RP kompleksowych działań zabezpieczających wschodnią granicę Polski w ramach programu „Tarcza Wschód”, Komitet Biologii Środowiskowej i Ewolucyjnej Polskiej Akademii Nauk pragnie zadeklarować gotowość współpracy przy opracowaniu planu odpowiedniego zarządzania środowiskiem w strefie granicznej, w tym obszarami cennymi przyrodniczo, w trakcie realizacji ww. programu.

Chcemy zwrócić uwagę, że odpowiednie zarządzanie środowiskiem przyrodniczym w rejonach przygranicznych niesie duży potencjał istotnego zabezpieczenia granicy państwa i zredukowania zagrożenia agresją o charakterze militarnym, przy jednoczesnym zachowaniu, a nawet wzmocnieniu walorów środowiskowych i przyrodniczych tych terenów. Podniesienie poziomu wód gruntowych, poszerzenie rozlewisk rzek, odtwarzanie naturalnych mokradeł czy zalesianie i renaturalizacja przekształconych środowisk leśnych to rozwiązania, które mogą stanowić istotną barierę dla agresji militarnej. Zarządzanie terenami przygranicznymi, gdzie zlokalizowanych jest wiele cennych obszarów chronionych (m.in. Obiekt Światowego Dziedzictwa UNESCO „Puszcza Białowieska”), jeśli będzie bazowało na merytorycznej wiedzy z zakresu zarówno obronności, jak i ochrony środowiska, może przynieść podwójną korzyść. Obok podniesienia bezpieczeństwa naszego kraju, tego typu rozwiązania pomogą również w realizacji międzynarodowych zobowiązań związanych z ochroną bioróżnorodności (m.in. wyłączenie części obszarów leśnych z użytkowania gospodarczego). Uwzględnienie aspektów przyrodniczych istotnie zmniejszy również koszt planowanych działań, a może nawet pomóc w pozyskaniu środków na realizację niektórych z nich z funduszy unijnych przeznaczonych na ochronę przyrody i klimatu. Proponujemy również rozważenie wprowadzania rozwiązań łagodzących przyrodnicze skutki dotychczas wybudowanej infrastruktury granicznej.

Prezydium Polskiej Akademii Nauk apeluje do Premiera RP o wykorzystanie tej szansy i uwzględnienie w programie „Tarcza Wschód” perspektywy środowiskowej. Jesteśmy przekonani, że wykorzystanie dostępnej wiedzy przyrodniczej, obejmującej m.in. zróżnicowanie siedlisk przyrodniczych, zarządzanie zasobami przyrodniczymi i hydrologię, może w istotny sposób przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa Polski, a zarazem do zachowania i odtwarzania cennych przyrodniczo obszarów.

Prezes Polskiej Akademii Nauk
MAREK KONARZEWSKI